DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI
6. Sınıf · Türkçe · 7. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Cepheye Koşan At: Hikâye Unsurları, Anlatıcı Bakış Açıları, Deyimler ile İsim ve Sıfat Tamlamaları

T.O.6.5. Metinde geçen anlamını bilmediği söz varlığı unsurlarının anlamını tahmin edebilme · T.O.6.8. Öyküleyici metinlerdeki hikâye unsurlarını ve anlatıcı bakış açısını belirleyebilme · T.Y.6.18. Yazılarında isim ve sıfat tamlamalarını kurallarına uygun kullanabilme

HATIRLAYALIM

- Olayları yaşayan kişi "ben/biz" diliyle anlatıyorsa kahraman (1. kişili); dışarıdan biri "o/onlar" diliyle anlatıyorsa gözlemci veya iç dünyayı da bilen hâkim (3. kişili) bakış açısı vardır.
- Deyimler bir durumu etkileyici biçimde anlatan, çoğunlukla mecaz anlamlı kalıplaşmış söz öbekleridir (canını dişine takmak, kulak kabartmak).
- İsim tamlamalarında iki isim de ek alırsa belirtili (atın yelesi), yalnız ikinci isim ek alırsa belirtisiz (cephe yolu), en az üç isim bağlanırsa zincirleme isim tamlaması (cephe yolunun tozu) oluşur.
- Sıfatın ismin önüne gelerek onu nitelemesi veya belirtmesiyle sıfat tamlaması (cesur asker, bu vatan) kurulur; iki isim arasına sıfat girmesi tamlamayı zincirleme yapmaz.

1 EŞLEŞTİRME

Sol sütundaki dil ve anlatım kavramlarını sağ sütundaki açıklamalarıyla eşleştiriniz.

☐ 1. Belirtili isim tamlaması	**a)** En az üç ismin eklerle iç içe bağlandığı söz öbeği
☐ 2. Belirtisiz isim tamlaması	**b)** Kahramanların iç dünyasını ve düşüncelerini bilen anlatım
☐ 3. Zincirleme isim tamlaması	**c)** Yalnızca ikinci ismin iyelik eki aldığı isim tamlaması
☐ 4. Sıfat tamlaması	**d)** Hem tamlayanın hem tamlananın ek aldığı isim öbeği
☐ 5. Hâkim (ilahi) bakış açısı	**e)** Sıfatın ismin önüne gelerek kurduğu söz öbeği

2 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları kutuda verilen uygun sözcüklerle tamamlayınız.

zincirleme · sıfat · kahraman · belirtisiz · tamlayan

1. Tamlamalarda birinci sözcüğe _____, ikinciye tamlanan denir.
2. Yalnız tamlananın ek aldığı tamlamaya _____ tamlama denir.
3. İsmin önüne gelip onu niteleyen sözcük _____ tamlaması kurar.
4. Olayı yaşayan kişinin ben diliyle anlatımı _____ açısıdır.

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki dil bilgisi panosunda numaralanmış dört tamlama örneği verilmiştir. Bu tamlamaların çeşitleri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla doğru gösterilmiştir?

1. Örnek	2. Örnek	3. Örnek	4. Örnek
cephe yolu (Sadece 2. ek almış)	atın yelesi (İkisi de ek almış)	yorgun süvari (Sıfat + İsim)	köy yolunun çeşmesi (3 isim bağlanmış)

(A) Belirtili isim — Belirtisiz isim — Zincirleme isim — Sıfat tamlaması
(B) Belirtisiz isim — Belirtili isim — Sıfat tamlaması — Zincirleme isim
(C) Sıfat tamlaması — Belirtisiz isim — Belirtili isim — Zincirleme isim
(D) Belirtisiz isim — Sıfat tamlaması — Belirtili isim — Zincirleme isim

4 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki dört cümle kartında "Cepheye Koşan At" metninde geçen deyimler ve anlamları eşleştirilmiştir. Numaralı kartların hangisinde deyimin anlamı yanlıştır?

1. Kart: Canını dişine takmak	2. Kart: Gözden kaybolmak
Her türlü tehlikeyi göze alarak var gücüyle çalışmak, çabalamak.	Uzaklaşarak artık görünmez duruma gelmek.
3. Kart: Kulak kabartmak	**4. Kart: Yüreği ağzına gelmek**
Öfkelenerek çevresindekilere yüksek sesle bağırmak.	Ansızın çok büyük bir korku veya heyecan yaşamak.

(A) 1. kartta canını dişine takmak deyiminin bütün gücüyle çabalamak anlamı doğrudur.
(B) 2. kartta gözden kaybolmak deyiminin uzaklaşıp görünmez olmak açıklaması doğrudur.
(C) 3. kartta kulak kabartmak deyiminin yüksek sesle bağırmak anlamına geldiği bilgisi hatalıdır.
(D) 4. kartta yüreği ağzına gelmek deyiminin çok korkmak ve heyecanlanmak anlamı doğrudur.

5 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Anlatıcı bakış açıları, deyimler ve tamlamalarla ilgili ifadelerden doğru olanların D, yanlış olanların Y kutusunu işaretleyiniz.

	D	Y
"Atın beyaz yelesi" öbeğinde ortadaki sözcük sıfat olduğu için bu ifade zincirleme isim tamlaması değildir.	☐	☐
Deyimler atalarımızın uzun deneyimlerine dayanarak doğrudan ders ve öğüt veren tam cümlelerdir.	☐	☐
"Kurtuluş Savaşı" ve "vatan sevgisi" söz öbekleri belirtisiz isim tamlamasına örnektir.	☐	☐
Gözlemci bakış açısında anlatıcı, kahramanların kimseye söylemediği gizli düşüncelerini ve geçmişini bilir.	☐	☐
Sıfat tamlamalarında tamlanan olan ismin iyelik eki alma zorunluluğu bulunmaz.	☐	☐

6 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem belirtili isim tamlaması hem de sıfat tamlaması bir arada kullanılmıştır?

(A) Gece boyunca cephe gerisine mühimmat taşındı.
(B) Sabah güneşi ovanın üstünü erkenden aydınlattı.
(C) Cesur askerler kalenin kapısında nöbet tutuyordu.
(D) Yorgun atlar soğuk su içerek biraz dinlendi.

7 TABLOYU TAMAMLA

Görseldeki hikâye kartında verilen metin parçasını inceleyerek hikâye unsurlarını ve anlatıcı bakış açısını tabloya yazınız. İlk satır örnektir.

HİKÂYE PARÇASI · Cepheye Koşan At (Anlatıcı ve Unsurlar)

"Bir kış sabahı şafak sökmeden önce doru atım Rüzgâr'ın dizginlerini sıkıca tuttum. Ben genç seyis Kerem olarak İnebolu'dan Kastamonu'ya uzanan karlı dağ yolunda ilerledim ve cephane yüklü arabayı azgın tipiye rağmen Rüzgâr'ın gayretiyle tepeye ulaştırdım."

İnceleme Başlığı	Metindeki Karşılığı
Zaman	Kış sabahı şafak sökmeden önce
Yer (Mekân)	
Kahramanlar	
Olay	
Bakış Açısı	

8 KISA CEVAP

Görseldeki karşılaştırma kartında "atın beyaz yelesi" ile "atın yelesinin rengi" ifadeleri verilmiştir. İkisi de üç sözcükten oluştuğu hâlde hangisi zincirleme isim tamlamasıdır? Nedenini yazınız.

1. İfade: "atın beyaz yelesi"

at (isim) + beyaz (sıfat) + yele (isim)

Ortadaki "beyaz" sözcüğü isim değil, **niteleme sıfatıdır (2 isim + 1 sıfat).**

2. İfade: "atın yelesinin rengi"

at (isim) + yele (isim) + renk (isim)

Üç sözcüğün tamamı isimdir ve ilgi-iyelik **ekleriyle birbirine bağlanmıştır (3 isim).**

9 SIRALAMA

Görselde verilen olay halkalarını öykünün oluş sırasına (serim - düğüm - çözüm) göre baştan sona 1'den 4'e kadar sıralayınız.

Serim Başlangıcı — Mühimmatın yüklenmesi

Düğüm (Engel) — Çamura saplanması

Doruk Noktası — Atın arabayı çekmesi

Çözüm Sonucu — Cephanenin teslimi

- ☐ Sarp yokuşta başlayan şiddetli tipi yüzünden kafiledeki cephane arabasının çamura saplanması
- ☐ Doru atın bütün gücüyle ileri atılarak cephane arabasını bataklıktan düzlüğe çıkarması
- ☐ Köy meydanında cepheye gönderilecek mühimmat sandıklarının sabah erkenden arabalara yüklenmesi
- ☐ Sandıkların cephedeki birliğe zamanında teslim edilmesi ve komutanın atı sevgiyle okşaması

10 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Görseldeki "Cepheye Koşan At" tema kartında Millî Mücadele yıllarında cepheye koşan atların ve Anadolu insanının fedakârlığı özetlenmiştir. Bu metnin yazılma amacını ve okuyucuya kazandırdığı değerleri açıklayınız.

"CEPHEYE KOŞAN AT" METNİ · Tema ve Millî Değerler Özeti

Ana Tema — Millî Mücadele ruhu, **bağımsızlık ve vatan sevgisi**

Fedakârlık Ruhu — Anadolu halkının ve cepheye **koşan atların üstün gayreti**

Kazandırdığı Değer — Vatanseverlik, azim, birlik **ve geçmişe vefa duygusu**

11 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

Görseldeki iki metin kartında aynı olayın iki farklı anlatıcı tarafından aktarımı verilmiştir. Bu iki metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

1. Metin Kartı (Hâkim Bakış Açısı)

"Süvari atının yelesini okşadı. İçinden geçen yetişememe korkusunu kimseye belli **etmiyor, kalbi vatan umuduyla çarpıyordu."**

2. Metin Kartı (Gözlemci Bakış Açısı)

"Süvari atının yelesini okşadı. Çamurlu patikadan yukarı doğru sessizce ilerledi **ve tepenin ardında gözden kayboldu."**

(A) Her iki metinde de anlatım 3. kişi (o) ağzıyla gerçekleştirilmiştir.

(B) 1. metinde anlatıcı kahramanın içinden geçen düşünceleri ve duygularını bilmektedir.

(C) 2. metinde anlatıcı yalnızca dışarıdan bir kamera gibi gördüklerini aktarmıştır.

(D) 2. metinde olayları bizzat yaşayan kahraman kendi başından geçenleri ben diliyle anlatmıştır.

12 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki karşılaştırma şemasında deyimler ile atasözlerinin özellikleri verilmiştir. Şemaya göre aşağıdakilerden hangisi deyimleri atasözlerinden ayıran temel özelliktir?

Deyimler ve Atasözleri Karşılaştırma Şeması

Deyimlerin Özelliği — Bir durumu etkileyici betimler; **öğüt veya kesin hüküm vermez.**

Ortak Özellikleri — Kalıplaşmış ve çoğunlukla mecaz **anlamlı söz varlığı unsurlarıdır.**

Atasözlerinin Özelliği — Deneyimlere dayanır; topluma **doğrudan ders ve öğüt verir.**

(A) Öğüt veya kesin yargı bildirmeyip yalnızca bir durumu etkileyici biçimde betimlemesi

(B) Kelimelerinin eş anlamlılarıyla bile değiştirilemeyen kalıplaşmış sözler olması

(C) Anlatımı güçlendirmek amacıyla konuşma ve yazılarda sıkça kullanılması

(D) Genellikle gerçek anlamından sıyrılarak mecaz bir anlam kazanmış olması

13 KISA CEVAP · DÜŞÜN

Görseldeki cümle kartında "Cesur süvari, cephe yolunun tozunu yutarak karargâha ulaştı." cümlesi verilmiştir. Bu cümlede geçen sıfat tamlamasını ve zincirleme isim tamlamasını bularak yazınız.

Cümlede Tamlama Çözümleme Kartı

"Cesur süvari, cephe yolunun tozunu yutarak karargâha ulaştı."

İpucu: "Nasıl süvari?" sorusuna ve üç ismin birbirine bağlandığı öbeğe dikkat ediniz.

14 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarına karşılık gelen kavramları kutulara yazınız. Numaralı harflerle bir durumu mecazlı anlatan kalıplaşmış söz öbeğinin adını bulunuz.

Canını ___ takmak deyiminde boşluğa gelen kelime ☐☐☐☐☐☐

Metnin bütününe hâkim olan vatan sevgisi gibi temel duygu ☐☐☐☐

Hikâyede olayın yaşandığı mekânı karşılayan sözcük ☐☐☐

Tamlanan ismin kime veya neye ait olduğunu bildiren ek ☐☐☐☐☐☐

Sözcüğün gerçek anlamından uzaklaşarak kazandığı anlam ☐☐☐☐☐

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.